Растителна защита
електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

Заштита биља и агрономске активности у воћњаку у октобру

Кирил Кръстев, агроном

Датум 12.10.2026 | **Број** 10/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Језик** SR
www.plant-protection.com/article/2479?lang=sr

Почетком октобра, динамична меридионална циркулација може да се настави, са хладним ваздушним масама са севера које стижу до Европе.

Друга декада октобра је време када ће се прелаз од ране ка типичној јесени вероватно осетити јасније. Није искључено да се Бугарска може наћи између два различита ваздушна режима – хладнијег ваздуха са севера и топлијег ваздуха са југа.

Уз јужно струјање, температуре могу привремено порасти знатно изнад норме за тај период. Оваква загревања у октобру могу бити посебно изражена у јужној Бугарској, Тракијској низији и областима око црноморске обале. Међутим, након проласка хладног фронта, температуре могу брзо пасти.

Уз вероватноћу продубљивања циклоногенезе над западним или централним Медитераном јужна и источна Бугарска могу примити значајне количине падавина. Истовремено, уз северозападнију циркулацију, падавине могу бити неравномерније распоређене и брзо проћи кроз земљу.

У високим деловима Риле, Пирина и Балканских планина већ ће постојати услови за први трајнији снег уз довољно јак продор хладног ваздуха. Међутим, то не значи почетак трајне снежне зиме у планинама.

За Бугарску, трећа декада може донети учесталије периоде са температурама око или испод норме. Овде се повећава вероватноћа првих озбиљнијих јесењих хладноћа.

Сива плесан на грожђу (Botrytis cinerea) изазива гљива Sclerotinia fukeliana. Под одговарајућим условима (висока влажност), сива плесан напада пупољке, младе изданке, лишће и грожђе. Међутим, највећу штету наноси када нападне грожђе. У појединим годинама, сива плесан уништи и до 60-70% и више жетве осетљивих сорти грожђа. Болест се шири на суседне бобице, покривајући цео грозд, који бива прекривен плесни. Грожђе може бити нападнуто док је на виновој лози, током транспорта и током складиштења.

Прогнозирано хладно и влажно време већином дана од 1. до 10. октобра биће предуслов за развој патогена - касне смеђе трулежи на плодовима јесењих сорти воћака (Monilia fructigena), сиве плесни (Botrytis cinerea) на необраном грожђу. Против сиве плесни, ради поштовања карантинских рокова, третман се спроводи неким од биофунгицида - Polyversum (50-100 g/ha) и Serenade Aso SC (400 ml/ha). Против касне смеђе трулежи, препарат који можете користити је Switch 62.5 WG – 80-100 g/ha са карантинским периодом од 3 дана.

У октобру, у засадима јабука и крушака нападнутим од чађаве краставости, ради смањења инфекције, пожељно је на почетку опадања лишћа, након бербе плодова, спровести третман са 5% раствором уреа.

Ковирљавост лишћа бресквe је најштетнија болест бресквe. Осим бресквe, патоген може заразити нектарину и кајсију. Оштећено лишће не може хранити плод, а касније некротизира и опада. Након што болесно лишће опане, дрво формира ново које остаје здраво, али то га тешко исцрпљује, чини га подложним смрзавању током зиме и утиче на формирање цветних пупољака. Узрочник ковирљавости лишћа бресквe је гљива Taphrina deformans, која паразитира на лишћу. Гљива презимљава између љуспи пупољака или на кори нападнутих изданка. Развија један животни циклус по сезони и заражава само из презимљујуће инфекције.

За коштичаве врсте воћака, након масовног опадања лишћа, препоручује се прскање са 2% бордосском мешавином против узрочника рупичавости лишћа, ране смеђе трулежи и ковирљавости лишћа бресквe.

Агротехничке активности

У расадницима воћака

Води се рачуна о очувању клијавости семена прикупљеног за стратификацију од коштичавих врста. Почиње припрема за вађење подлога из сејалишта и младих садница из другогодишњег расадника. Подлоге из сејалишта и калемљене младе саднице ваде се након завршетка вегетације – у другој половини октобра и новембра.

Биљке не смеју имати лишће. Ако лишће није опало, у ту сврху се користи 0,1-0,2% калцијум хлорид. Наводњавање олакшава вађење.

У воћним засадима

Берба бадема и неких плодова шљиве се наставља. А најкасније до средине месеца мора се завршити берба јесење-зимских сорти јабука и крушака.

Земљиште у међуредовима једногодишњих и младих засада се дубоко обрађује, осим ако нису затрављени.

Ако предсадбено ђубрење фосфорним и калијумовим ђубривима није спроведено, примењује се 50-60 kg суперфосфата и 20-22 kg калијум сулфата - или друго фосфорно и калијумово ђубриво у истој количини по декару. Фосфорна и калијумова ђубрива се такође дубоко уносе у родним засадима.

У засадима јагода

Наставља се подизање нових засада јагода. Садња расада мора се завршити најкасније до средине месеца. Расад треба да буде пикиран, са мало земље око корена. Након садње, залива се са 0,5 – 1 dm^3 воде по биљци.

Спроводи се последња обрада родних засада – на дубини од 10-15 cm, при чему се биљке благо загрћу.

Наставља се вађење и припрема за хладно складиштење расада за пролећно-летњу садњу.

У засадима малина

Припремају се површине за подизање нових засада малина. Родни засади се ђубре са 2-3 t стајског ђубрива, 20-30 kg суперфосфата и 10-15 kg калијум сулфата - или другог фосфорног и калијумовог ђубрива у истој количини по декару, након чега се ђубрива дубоко заоравају – 20-25 cm.

У засадима црне рибизле

Током суше, родни и млади засади се наводњавају. Јесење ђубрење се спроводи са 1-2 t стајског ђубрива, 20-40 kg суперфосфата и 10-15 kg калијум сулфата – или другог фосфорног и калијумовог ђубрива у истој количини по декару. Земљиште у међуредовима се обрађује на дубини од 15-18 cm, а близу биљака – на 5-6 cm.

У засадима са другим културама

Спроводи се јесење орање на дубини од 18-20 cm, што доприноси добром задржавању влаге у земљишту од зимских падавина.

Након треће године, надземни део засада ловора се орезује на 20-25 cm од кореновог врата. Орезане стабљике се преносе у суву, проветрену просторију за сушење лишћа.

Почиње берба плодова, нара, кивија (киви) почиње.

Крајем месеца, када постоји опасност од хладног и релативно сувог времена, све биљке ловора (ловоров лист, ловор) се загрћу плугом.

Наставља се берба плодова смокве. Наставља се брига о зеленим резницама постављеним за ожиљавање кивија, ароније и морске крушке и

других. Почиње прикупљање семена од руја за производњу подлога за пистаће.

У виноградарским засадима

Берба грожђа се наставља и завршава. Берба грожђа треба да почне ујутру након што се роса подигне, избегавајући бербу током топлих периода дана. Ако има падавина, треба је обавити 48 сати након кише. Ради очувања воштаног цвета, гроздови се пажљиво држе за петељку без додиривања бобица. У ту сврху, грожђе се ставља у гајбе у само једном слоју.

Ради заштите од раних јесењих хладноћа и мраза, винова лоза загрнута у августу у расаднику за ожиљавање прекрива се са 3-4 cm земље изнад места калемљења. Под повољним условима крајем месеца, редови се механички формирају на одређеним местима и дубоко ору за расаднике за ожиљавање.

Активности заштите биља

У воћним засадима

Гнезда и хранилице се постављају у воћкама ради привлачења корисних птица.

Појасеви од валовитог картона са постојећим гусеницама јабуковог мољца, шљивиног мољца и ораховог мољца се прикупљају и стављају у висеће кавезе у воћним засадима – детлић и друге птице уништавају гусенице у појасевима.

На стаблу сваког дрвета у засадима нападнутим од зимских мољаца, поставља се један лепљиви појас на висини од 20-100 cm. Појасеви су направљени од папира, ширине 20 cm, са везаним горњим и доњим ивицама. За премазивање се користи споро сушеће лепило. Да би се спречило да се инсекти сакрију пре него што стигну до појаса, испуцала кора од појаса до површине земљишта се претходно остружe.

Зимски молец (*Operophtera brumata)* развија једну генерацију годишње. Излегање гусеница у пролеће почиње када пупољци набубре. Излегање лептира је у касној јесени. Мужјаци лептира лете увече до почетка зиме. Женке лептира не могу да лете и пузе уз стабла дрвећа, где их мужјаци проналазе и оплоде. Презимљавају као јаја, која полажу појединачно или у малим групама у пукотинама, испод испуцале коре стабла, у основи рачвања грана или на гранчицама, близу пупољака. Јаја су веома отпорна на ниске температуре.

Плодови јабуке и крушке се прегледају на станицама за руковање ради присуства Сан Хозе штитасте ваши и дудове штитасте ваши у незараженим подручјима.

Гнезда гусеница америчког белог лептира се броје ради утврђивања густине инсекта.

Амерички бели лептир (Hyphantria cunea) је полифагна врста која напада више од 200 биљних врста - воћке и листопадно дрвеће, жбунове. Гусенице штеточине наносе највећу штету дуду, трешњи, ораху, јабуци, шљиви, крушци, дуњи, вишњи. Кајсија је мање нападна. Инсект развија две генерације годишње, са другом генерацијом у јулу-августу. Лутке презимљавају у земљишту испод нападнутих дрвећа.

Тресење започето крајем септембра наставља се ради утврђивања густине крушкиног пупољног мољца. При густини изнад економског прага, пре полагања јаја, дрвеће се прска контактним инсектицидом из свих група - Decis 100 EC (12,25 ml/ha) или другим препаратом на бази делтаметрина, Sumi Alpha 5 EC (0,03%), Karate Zeon 5 CS (15 ml/ha), Lamdex extra (100-120 g/ha) и другима.